

It is argued on the basis of data from the literature that these disorders are probably due to abuse of phenacetin.

LITERATUUR

- ABRAHAMS, C., A. WHEATLEY, A. H. RUBENSTEIN en D. STABLES (1964) Hepatocellular lipofuscin after excessive ingestion of analgesics. *Lancet II*, 621.
- ALTMANN, H. W. en O. KLINGE (1973) In: W. DOERR en G. SEIFERT, *Therapieschäden*, bl. 198. Fischer, Stuttgart.
- BERNEIS, K. en A. STUDER (1967) Vermehrung von Lipofuscin in der Leber als Folge von Phenacetinabusus. *Virchows Arch. path. Anat.* 343, 75; (1969) Ablagerung farbiger Lipide in der Haut als Folge von Phenacetinabusus. *Virchows Arch. Abt. B* 2, 311.
- BIANCHI, L., K. BERNEIS en A. STUDER (1972) Brown discoloration of cartilage in phenacetin abuse. *Virchows Arch. Abt. B* 10, 339.
- DUGGAN, J. M. (1970) Splenomegaly in analgesic takers. *Med. J. Aust. II*, 580.
- FORDHAM, C. C. en W. D. HUFFINESS (1967) Splenomegaly, analgesic ingestion and renal disease. *New Engl. J. Med.* 277, 749.
- KASANEN, A. en J. FORSSTRÖM (1964) The liverfunction of chronic users of phenacetin-containing analgetics. *Ann. Med. intern. Fenn.* 52, 17.
- KLINGE, O. en H. W. ALTMANN (1971) Morphologie toxischer Hepatosen. *Münch. med. Wschr.* 113, 1529.
- MARTINDALE, (1973) *The extra pharmacopoeia*, 2e druk, bl. 245. Pharmaceutical Press, Londen.
- MUNCK, A., F. LINDLAR en W. MASSHOFF (1969) Die Pigmentierung der Nierenpapillen und der Schleimhaut der ableitenden Harnwege bei der chronischen sklerosierenden interstitiellen Nephritis („Phenacetinniere“). *Virchows Arch. path. Anat.* 349, 323.
- NITZSCHE, T. (1973) Verlaufsbeobachtungen bei Kranken mit Nephropathie nach Phenacetinabusus. In: H. HASCHEK, *Int. Symposium über Probleme des Phenacetin Abusus*, bl. 143. Egermann, Wenen.
- PISCIOTTA, A. V. (1971) Analgesics, hemolysis and splenomegaly. *Ann. intern. Med.* 74, 634 (editorial).
- PRESCOTT, I. F., (1972) In: L. MEYLER en A. HERXHEIMER, *Side effects of drugs*, vol. 7, bl. 154. Excerpta Medica, Amsterdam.
- RUBENSTEIN, A. H., C. ABRAHAMS, D. P. STABLES en N. W. LEVIN (1964) Acetophenetidin nephritis and papillary necrosis. *Arch. intern. Med.* 113, 378.
- SILBERBUSCH, J. (1972) *Phenacetine en de nier*. Meulenberg, Middelburg.
- WOODBURY, D. M. (1970) In: L. S. GOODMAN en A. GILMAN, *The pharmacological basis of therapeutics*, bl. 332. Macmillan, Londen.

Maart 1975 ontvangen

Juni 1975 voor publikatie aanvaard

BRIEVEN AAN DE REDACTIE

Drenkelingenhulp onder Buginese vissers

De klinische les van EBELS en SLUITER (1975) over hulp aan drenkelingen door het eerste echelon herinnerde mij aan een gebeurtenis die plaats vond in het vroegere Nederlands Indië in 1937 op Waingapu, een havenplaatsje op Sumba.

Een moeder was met haar kind aan het strand, waarschijnlijk bezig met vissen. Plotseling miste zij haar kind. Er werd alarm geslagen, en na lang zoeken — men sprak van 15-30 minuten — werd het kind gevonden, liggende onder water en bewusteloos. Eén van de daar aanwezige vissers, Buginezen, slingerde het kind — een joch van een jaar of tien — over zijn schouders, zodanig dat buik en borst van het kind tegen zijn rug drukten en hoofd en armen vrij naar beneden hingen. De in de heup gebogen benen droeg hij rechts en links van zijn hals op de schouders en de benen hield hij vast achter de knieën. In een sukkeldraf kwam hij naar mijn huis gelopen, een afstand van circa 3 km. In mijn functie van officier van gezondheid bij het KNIL en belast met de dienst

voor de volksgezondheid, was ik de enige arts op het oostelijk deel van dit eiland.

Toen de man met het kind bij mij kwam, was reeds al het mogelijk binnengedrongen zeewater weggelopen en de ademweg was vrij. Tijdens het lopen waren borst en buik ritmisch ingedrukt. Toen ik het kind op de onderzoektafel neerlegde, begon het weer flauwtjes te ademen. Na de — in die tijd gebruikelijke — Lobelin-injectie werd de ademhaling dieper en het kind kwam bij kennis. In de eerstvolgende weken zag ik het kind nog enige malen. Er zijn geen nadelige gevolgen aan het licht gekomen.

Uit het gesprek met de behulpzame Buginees bleek, dat deze methode bij hen in zwang was. Ze lijkt mij vele voordelen te bieden: (1) een houding waarbij mond en keel vrij komen; (2) een zekere mate van kunstmatige ademhaling en hartmassage door het bonzen op de rug en (3) vervoer naar een plaats waar betere hulp geboden kan worden. Het voorkómen van afkoeling door het liggen in het natte gras, lijkt mij ook geen gering voordeel.

De waarde van de methode wordt natuurlijk bepaald door de kracht van de helper en het gewicht van de drenkeling. Voor kinderen lijkt ze mij ideaal. Een éénmalige ervaring mag dan niet als maatstaf gebruikt

worden maar de Buginezen hadden er veel ervaring mee opgedaan. Waarschijnlijk zijn de gevolgen van binnengedrongen zeewater minder ernstig dan van zoet water. Maar als eerste hulp, juist door het eerste echelon, moet mijns inziens aan de hier beschreven methode gedacht worden.

LITERATUUR

EBELS, J. H. en H. J. SLUITER (1975) *Ned. T. Geneesk.* 119, 1301.

Amsterdam, september 1975 B. J. VAN DER MEER

BOEKAANKONDIGINGEN

Orbital disorders. Onder redactie van G. M. BLEEKER, J. B. GARSTON e.a. (Modern problems in ophthalmology, Vol. 14. Onder redactie van E. B. STREIFF.) 680 bl., 403 fig., 81 tabellen. Karger, Bazel 1975. Prijs: geb. Zw.fr. 245,—.

De orbita is een gebied waar tal van disciplines elkaar ontmoeten. Dit komt duidelijk tot uiting in de diversiteit van onderwerpen welke op dit symposium ter discussie zijn gesteld. Voor iedere „para-orbitoloog” (zoals de oogarts, KNO-arts, internist, oncoloog, radioloog, plastisch chirurg, neurochirurg en kaakchirurg) zijn echter in deze min of meer losse verzameling van artikelen, interessante ontdekkingen te doen, die bestudering van de inhoud van dit boek alleszins de moeite waard maken.

H. E. HENKES

ESTHER FISCHER-HOMBERGER, *Geschichte der Medizin.* (Heidelberger Taschenbücher, Band 165.) 213 bl., 56 fig. Springer-Verlag, Berlijn 1975. Prijs: ingen. DM. 19,80.

Het schrijven van een „Basistext” voor de geschiedenis van de geneeskunde van de oudste tijden tot heden, in een beknopt „Taschenbuch” is een buitengewoon moeilijke opgave. De schrijfster, docente voor geschiedenis der geneeskunde te Bern, is er echter in geslaagd van haar onmetelijk grote onderwerp een alleszins aanvaardbaar overzicht te geven, waarin hoofdlijnen van de ontwikkeling over het algemeen duidelijk zijn aangegeven en soms op boeiende wijze zijn toegelicht. Het bezwaar van alle compendia, dat door te sterke indikking de aantrekkelijkheid en ook de verteerbaarheid gaan lijden, is bij geschiedschrijving bijzonder duidelijk. Dat blijkt ook in dit boekje. Het is een verdienstelijke samenvatting maar ik vrees dat de gecomprimeerde tekst weinig beginners zal inspireren. Vooral bij het inlassen van illustratieve details in een betoog ontstonden soms zinsconstructies waarin men niet zonder moeite de weg kan vinden.

J. R. PRAKKEN

J. I. M. DRAYER, *Aspects of the activity of the renin-angiotensin system in hypertension.* Proefschrift Nijmegen, 26 juni 1975 (promotors: Dr. P. W. C. KLOPPENBURG en Dr. TH. J. BENRAAD).

Dit proefschrift is samengesteld uit een beschrijving van vijf in team-verband uitgevoerde onderzoeken. Deze zijn niet tot een harmonisch geheel verwerkt.

Hoofdstuk I bevat een technische verhandeling over de ge-

volgde methode ter bepaling van de plasmarenine-activiteit. De hoofdstukken II en III handelen over de opsporing van „low renin” hypertensie. In hoofdstuk IV wordt een geheel ander onderwerp aangeroerd, nl. een vergelijkend onderzoek tussen de uitkomsten van een automatisch uitgevoerde bloeddrukmeting en die van de gangbare sphygmomanometrie. Hoofdstuk V bestaat uit een verslag van een vergelijkend onderzoek over de invloed van verschillende bloeddrukverlagende middelen.

De onderzoeken zijn nauwkeurig ingekleed en de uitkomsten wekken vertrouwen. Degenen die in deze materie enigszins zijn ingewijd zullen echter worden getroffen door een eenzijdigheid in de methoden van onderzoek, waardoor de interpretatie van de uitkomsten veelal in het onzekere moet blijven. Dit bezwaar geldt des te meer, waar de literatuur onvolledig is verwerkt.

W. H. BIRKENHÄGER

Methoden der Informatik in der Medizin. Onder redactie van P. L. REICHERTZ en G. HOLTHOFF. 234 bl., 124 fig., 7 tabellen. Springer-Verlag, Berlijn 1975. Prijs: ingen. DM. 55,—.

Wie verwacht in dit boekje een geordend overzicht aan te treffen van de stand van zaken bij toepassing van computers op medisch gebied zal bedrogen uitkomen. Het betreft hier de verhandelingen van de jaarvergadering van de „Deutsche Gesellschaft für Medizinische Dokumentation und Statistik”.

De strekking treffen we op de achterkaft aan. Het is bedoeld om een inzicht te geven in de problemen waar op dit moment aan gewerkt wordt met als doel: contact met de wetenschappelijke informatica verwerven. Zeker lezenswaardig voor degenen die op dit gebied actief bezig zijn.

Het gehalte van de voordrachten is in het algemeen goed; het betreft echter moment-opnamen waarbij vaak vooruit gerefereerd wordt naar congressen, die nu inmiddels al hebben plaatsgevonden.

Indien men dan toch een boekje over deze onderwerpen wil schrijven lijkt het me aanbevelenswaardig om er meer tijd aan te besteden en een redelijk volledig beeld te geven van het gebied waarbij de verhalen beter op elkaar zijn afgestemd, zodat duplicatuur voorkomen wordt.

A. R. BAKKER

J. LIEVENSE, *Groeigroepen en hulpverleners. Een verkenning met betrekking tot criteria rondom groeitrainingen.* 50 bl. Nationaal Centrum voor Geestelijke Volksgezondheid, Utrecht 1975. Prijs: ingen. f 4,50.